

TIER 2

АҚШ-тың Діни бостандық жөніндегі халықаралық комиссиясы (USCIRF) - шетелде дін немесе сенім бостандығын бақылайтын 1998 жылы Халықаралық діни бостандық актісі (IRFA) құрған тәуелсіз, АҚШ-тың екі партиясы қолдау көрсететін федералдық үкімет комиссиясы. USCIRF шетелде діни бостандық немесе сенім бұзушылықтарын бақылау үшін халықаралық стандарттарды пайдаланады және президентке, мемлекеттік хатшыға және Конгреске саяси ұсыныстар жасайды. USCIRF - Мемлекеттік департаменттен бөлек және айырым бір ұйым. 2017 жылғы Жылдық есеп беру Өкілдер мен кәсіби қызметкерлер құжаттаған іс бойынша қиянаттар мен АҚШ үкіметіне тәуелсіз саяси ұсыныстарды жасау арқылы жылдық жұмыстың шарықтауын көрсетеді. 2017 жылғы Жылдық есеп беру 2016 жылдың күнтізбелік жылынан бастап 2017 жылдың ақпанына дейінгі кезеңді қамтиды, алайда кейбір жағдайларда бұл мерзімнен кейін орын алған елеулі оқиғалар да көрсетілген. USCIRF туралы толығырақ ақпаратты [осы](#) вебсайттан қараңыз немесе USCIRF кеңсесіне тікелей 202-786-0611 арқылы хабарласыңыз.

Қазақстан

Зерттеудің негізгі нәтижелері: Қазақстан үкіметі халықаралық деңгейде «дәстүрлі» діни топтар үшін діни сенім бостандығын көтермелеп жатыр, алайда елде дін бойынша жаңа шектеулерге әкелетін қоғамдық ретсіздіктен ресми тұлғалардың қорқыныштары діни сенім және басқа азаматтық бостандықтар жағдайлары 2016 жылы нашарлауын жалғастырды. Елде 2011 жылы қабылданған қатал діни заң тіркелмеген діни қызметке тыйым салып, полиция рейдтерін өткізу, қамау, өсімпұлдар салу және діни ұйымдарды жабу арқылы жүзеге асырылды. Көбінесе терроризм және діни экстермизм заңдарының көпжылдық түрме қамаулары зорлықты экстремизм мен көзқарастың бейбіт бөлінуі арасындағы шекараны көмескілеп, діни сәйкессіздік пен саяси оппозицияға қарсы қолданады. Осы мәселелер бойынша 2017 жылы USCIRF Қазақстанды қайтадан 2-ші топтағы тізімге қосты, ол 2013 жылдан бері сол тізімде тұр.

АҚШ үкіметіне ұсыныстар

- Қазақстан үкіметінен Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ) Адам құқықтары жөніндегі комитетінің ұсынымдарына сәйкес экстремизмге қарсы күрес туралы заңдары бейбіт діни әрекетті орындау және көзқарасын білдіру құқығын бұзуға себеп болмауына көз жеткізуін сұрау;
- Қазақ үкіметіне аз санды діни топтарды қоса, Қазақстан аумағында бейбіт тұратын діни бірлестіктердің өкілетті топтарын Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының съезіне шақыруды үндеу;
- Қазақ үкіметінен Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕКЫҰ) Төзімділік жөніндегі үш жеке өкілдердің сапарларына келісуін, бірлескен сапарға

арнайы күнді белгілеуін және сондай сапарлар үшін толық және қажетті жағдайларды қамтамасыз етуін талап ету;

- АҚШ пен Қазақстанның стратегиялық серіктестік диалогы (ССД) дін немесе сенім бостандығына қатысты мәселелерді талқылау енгізілетініне көз жеткізу;
- Қазақстан үкіметін бейбіт діни қызметтер немесе діни аффиляциялар үшін қамалған тұлғаларды тез арада қорғау үшін ең жоғары дәрежеде қысымдау және жұмыс істеу және ар-ождан тұтқынын босатуды және әрбір тұтқынның өз отбасымен, адам құқықтарын бақылаушылармен, тиісті медициналық көмек, сондай-ақ заңгермен байланысуға мүмкіндікті қамтамасыз етуді талап ету;
- АҚШ елшілігі елшілік деңгейде құқық қорғаушы активистермен белсенді байланыстарды жүргізетініне көз жеткізу; және
- Азаттық радиосын АҚШ әрі қарай қаржыландыруын жалғастыруды қамтамасыз ету.

Мағлұматтар

Қазақстан халқының саны 17,7 млн құрайды. Соның ішінде шамамен 65 пайызы мұсылмандар, негізінен Ханафи мазхабының сүннит исламын ұстанатындар; орыс православие христиандары 25 пайыз; ал басқа топтар, соның ішінде еврейлер, рим және грек католиктері, түрлі протестанттық конфессиялар және т.б. бес пайыздан төмен мөлшерді құрайды. Қазақстанның әр түрлі этникалық профилі көптеген қазақ емес ұлттардан, негізінен орыстардан тұрады, олардың отбасылары Кеңес дәуірінде осында қоныстанған немесе жер аударылған.

2011 жылғы діни заңға дейін, Қазақстан посткеңестік Орталық Азиядағы дін немесе сенім бостандығына қатысты ең төмен репрессивті елдердің бірі ретінде көрінді. Алайда діни заң мүше саны жоғары деңгейде болуын және тағы басқа күрделі тіркеу талаптарын орнатады және тіркелмеген діни қызметке, соның ішінде білім беру, әдебиетті тарату және діни адамдарды оқытуға тыйым салады. Басқа анық емес қылмыстық және әкімшілік жарғылар рұқсатсыз діни немесе саяси белсенділікті жазалауға мемлекет мүмкіндік береді. Полиция мен құпия полиция діни топтарды қадағалайды. Заңның тіркеу талаптарының нәтижесінде, тіркелген діни топтардың жалпы саны 2011 жылдан кейін шұғыл төмендейді, әсіресе “дәстүрлі емес” діни ұйымдардың саны 48-ден 16-ға төмендеді. 2013 жылға қарай мемлекеттік қолдауға сүйенетін Мұсылмандардың діни басқармасымен қолданған мұсылман топтары ғана тіркелді. Шииттер мен Ахмади мұсылмандары құқықтық мәртебесінен айрылды, өйткені мешіттерге негізінен арнайы этникалық топтар баратын. Кеңес дәуірі кезіндегідей, Евангелиялық христиан-баптистері одағының 11000 мүшелері ар-ождан мәселесінің негізінде тіркелуден бас тартты. Католик қауымдастықтары үкімет пен Қасиетті Тақ арасындағы келісім-шарт негізінде тіркеу шараларын орындаудан босатылды.

Діни заң бойынша барлық діндер ресми түрде тең құқықта болса да, кіріспесінде «Ханафи мазхабындағы ислам мен православие христиандығының тарихи рөлін мойындап», басқа діндер бірдей мәртебені еркін қолдана алмауын болжайды. Үкімет, сонымен қатар, жалған үкіметтік емес ұйымдар ретінде әрекет ететін арнайы діни ұйымдарға қарсы шыдамсыздықпен қарайтын «секталарға қарсы орталықтарды» қолдайды.

2004 жылдан бері Қазақстан үкіметі Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының Съезін ұйымдастырды және өткізді. Оның 2015 жылы маусымдағы ең соңғы жиналысы терроризм мен экстремизмге қарсы әрекет мәселесіне арналды; сессияға 40 елден 80 делегация қатысты және Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев сөз сөйледі.

2016-2017 жж діни сенім бостандығының жағдайлары

Діни бостандық бойынша жаңа заңды шектеулер: 2016 жылы, Қазақстанда жерді ресми жекешелендіру саясаттары бойынша белгілі жаппай тәртіпсіздіктер және жазда үкімет ислам фундаменталшыларының әрекеті деп сипаттаған қауіпсіздік күштеріне жасалған екі шабуыл байқалды, бұл азаматтық қоғамға қатаң шараларды қолдануға сылтау болуы ықтимал. Қазақ президенті жауап ретінде жаңа заң дайындауға бұйырды, оған дін бойынша келесі шектеулер кіреді. 2016 жылы қыркүйек айында, жаңа үкімет министрлігі, Дін және азаматтық қоғамы құрылды; дін туралы ресми саясатқа жетекшілік ететін Дін істері жөніндегі комитет осы құзіретке жатады.

2016 жылы желтоқсан айында, мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев діни мәтіндерді отандық өндіру және тарату, сондай-ақ оларды елге кіргізуге қатысты арттырылған айыппұлдар мен мемлекеттік бақылауларды қоса, 20 өзге де заңдарды өзгерткен заңға қол қойды. Форум 18 жаңалықтар қызметінің мәлімдеуінше, бұрынғы тәжірибемен салыстырғанда, жеке саяхатшыларға қазір елге бір цензуранбаған діни мәтіннің бір ғана көшірмесін алып келуге рұқсат етілген. Сонымен қатар, Дін және азаматтық қоғам министрлігімен дайындалатын жаңа ережелерге қарасты шетелдік діни сапарға қатысты жаңа шектеулер енгізілген. Мемлекет шетелдік діни зерттеуді қазірдің өзінде бақылайды; шетелдік діни оқу орындарына оқуға жіберетін діни ұйымдар, ең алдымен, мемлекеттен рұқсат алуы тиіс. Дін заңы қазір «діни ілімді тарату» ұғымын «белгілі бір діннің негізгі догмалары, идеялары, көзқарастары немесе тәжірибелері туралы ақпаратты қол жетімді жасауға немесе жеткізуге бағытталған қызмет» ретінде анықтайды. «Миссионерлік қызмет» анықтамасы тіркелген діни қауымның бастап осындай қызметпен айналысатын кез келген өкілді қамтиды. Сондықтан, шетел азаматтары миссионер ретінде мемлекеттік тіркеусіз «миссионерлік қызметпен» айналысса, жаза ретінде елден шығарылуы мүмкін. Осы жаңа заңды шектеулер 2017 жылдың қаңтар айында күшіне енгендіктен, олардың тәжірибелік әсерін бағалау тым ерте.

Үкімет, сондай-ақ 2017 – 2020 жж арналған Қазақстандағы Діни экстремизмге және терроризмге қарсы мемлекеттік бағдарлама дайындап жатыр; дайындау тобына ҰҚК (қауіпсіздік полиция) мен оның терроризмге қарсы орталықтар және Дін және азаматтық қоғам министрлігі кіреді. Алдыңғы сондай мемлекеттік бағдарлама “ғибадат орындарында заңсыз жұмыс істеу қызметін”, “дәни әдебиетті ... мақұлданбаған орындарда тарату” және

“заңсыз миссионерлік қызмет жүргізуді анықтау және тоқтату” әрекеттеріне шақырды. Бағдарлама шеңберінде «діни экстремизм» туралы ақпаратты барлық мектеп балалары мен ересектерге оқыту және діни мәтіндерді жариялау және «Қазақстанда дәстүрлі рухани және адамгершілік құндылықтарды насихаттайтын» мәдени іс-шаралар өткізу насихатталады. Бұл, сонымен қатар, әдетте протестанттарды, Иегова куәгерлері мен Ахмадиліктерді сынайтын және оларға сынақ жүргізуге қатысатын мемлекетпен қолданатын болжалды “антисекта” орталықтарын қолдайды. 2017 жылы ақпан айында, Азаттық Радиосы, Азат Еуропа Радиосы/Азаттық радиосының Қазақстандағы қызмет орталығы баяндауынша, Астана қаласының орта мектебінде полиция лейтенанты экстремизмге қарсы семинарда оқушылардан үйде намаз оқитын адамдарды хабарлауын сұрады.

Тіркелмеген діни қызмет үшін айыппұлдар: Айыппұлдарға алып келетін 2011 жылғы дін туралы заңның ең көп тараған бұзушылықтары діни мәтіндерді лицензиясыз тарату, талап етілген «миссионерлік» тіркеусіз дінді талқылау және тіркеусіз дін тұту кездесулерін өткізу болып табылады. Тіркелмеген діни қызмет үшін айыппұл төлеуден бас тартқан Баптистік Шіркеудің 25 Кеңесі бар, олар Әділет министрлігінің борышкерлер тізімінде тұр және Қазақстаннан кетуге мүмкіндіктері жоқ. 2016 жылы үш бөлек оқиғаларда, алты егде баптистке жеке үйлерде дұға жасауға жиналыстар өткізгені үшін айыппұл салынды. Тіркелген діни ұйымның “миссионерлік” рұқсатынсыз сенім туралы талқылаулар және барлық цензордан өтпеген мәтіндер мен діни заттарды, икондарды жариялау, тарату және елге кіргізу қылмыстық іс ретінде тыйым салынады. 2016 жылы, Иегова куәгерлеріне діни өсиетті таратқаны үшін айыппұл салу жалғасты. 2016 жылы маусым айында, үш мұсылманға кешкі намаздан кейін жүргіншілерге дін туралы айтқаны үшін айыппұл салынды.

2015 жылдың қаңтарынан бастап, полиция сот рұқсатынсыз діни қызмет үшін арнайы айыппұл жүктеуге құқығы бар. 2016 жылы, мәлімдеме бойынша, полиция сот шешімінсіз кем дегенде Шіркеулер кеңесінің үш баптистіне айыппұл салды; бір айыппұл кейінірек күшін жойды.

2016 жылы қаңтарда Ақтауда полиция ресми қол сұғудың нысанасы ретінде жиі болып тұрған «Жаңа өмір» елулік шіркеуінің дін тұту кездесуіне рейд жасады; жергілікті екі пастор полицияға шіркеу құжаттарын алып келуі тиіс болды. Алматы қаласында 2016 жылдың мамырында полиция болжалды қаржы қылмыстарына желеуреп, сыйыну жасап жатқан Жаңа өмір мүшелерінің шіркеу ғимараттары мен үйлеріне рейд жүргізді. 2016 жылы шілдеде полиция екі баптистік жазғы лагерьге рейд жасады. Балалар діни қызметке қатысуы үшін ата-анасының екеуі де жазбаша келісім беру керек деген заңды талап Иегова куәгерлеріне тағы да қиындықтар туғызды.

2017 жылы қаңтарда, мәлімдеме бойынша ҰҚК Иегова куәгерлері өкілдері Асаф Гулиев пен Теймур Ахмедовты «араздық қоздыру» айыбымен тұтқынға алды; 2016 жылы университет студенттері ретінде өздерін ұсынған ҰҚК жансыздарына өздерінің сенімі туралы айтқан екі адам байқалып жазылып қалған. 2017 жылы ақпанда, Гулиевті өз қаласында оқшаулап және арнайы қоғамдық орындарға баруға тыйым салып, “шектеулі бостандықпен” бес жылға шартты бас бостандығынан айырды. Өзін қамауда ұрып-соқты

деп мәлімдеген Ахмедов есеп беру мерзімінің сонына дейін істі тыңдалуды әлі күтіп отыр; түрмеге барған азаматтық қоғам белсенділері, оның қатерлі ісігіне тиісті медициналық жәрдем көрсетілмеуі мүмкін деп хабарлады.

2017 жылы ақпанда, Қазақстан полициясы атеист Александр Харламовтың 2014 жылы жарық көрген кітабына қарсы жаңа іс қозғады. Харламовтың айтуынша, жаңа іс - бұрын 2013 жылы оған қарсы қозғалған, сотқа жетпеген іске шағымы үшін кек қайтару, алайда тағайындалған әкімшілік шаралар, яғни өз қаласынан шығуға шектеу содан бері әлі күшін жойған жоқ.

Болжалды экстремизм айыптары: 2016 жыл бойынша, діни нанымды бейбіт білдіргені үшін Қазақстанда көп жыл мерзімге абақтыға қамалатындардың басым көпшілігін мұсылмандар құрайды. 2016 жылдың тамыз айында, БҰҰ-ның Адам құқықтары жөніндегі комитеті қазақстандық заңда экстремизм ұғымының «кең тұжырымы» діни сенім бостандығына «негізсіз шектеу(лер)» салады деп алаңдаушылық білдірді.

Таблиғи жамағат миссионерлік қозғалысының болжалды мүшелері қудалау үшін тұрақты анықталып тұрады. Таблиғи жамағат қозғалысын ҰҚК құпия полициясы және Дін істері жөніндегі комитетінің тағайындаған зерттеуі экстремистік немесе лаңкестік емес анақтаса да, 2013 жылы ол қозғалысқа «экстремистік» деп тыйым салынды. 2014 жылдың желтоқсан айынан бастап, Таблиғи жамағат жақтаушыларының 46 айыпталушысы (барлығы Қазақстан азаматтары) қылмыстық сотталғаны белгілі болды; 32 адам түрмеге қамалды және 14 адам өз қаларынан басқа жаққа шығуға шектеу алып, шартты бас бостандығынан айрылды.

Мысалы, 2016 жылы желтоқсан айында Алматыдағы бес болжалды Таблиғи жамағат мүшелері, Серік Ерiмбетов, Абдумажит Абдуллаев, Пархат Гафуров, Оралғажы Қоштыбаев және Асимтулла Байтуринов үш жылға дейiн бас бостандығынан айрылды. 2016 жылы қазан айында Бауыржан Бейсембай және 2016 жылы наурыз айында Айден Шакентаев екі жарым жылға бас бостандығынан айрылды. 2016 жылы мамыр айында Естай Джакаев үш жылға бас бостандығынан айрылды. 2016 жылы маусым айында Азаттық Радиосының мәлімдеуінше, Мұрат Такауов айыпталған Таблиғи жамағат мүшелеріне заңды кеңес бергені үшін, 9 айға түрмеге қамалды. Сонымен қатар, 2016 жылы қазан айында екі болжалды Таблиғи жамағат мүшелері Сәкен Тулбаев пен Халамбахи Халым Қылмыстық кодекстің 174 бабы бойынша айыпталды, бұл “қоғамдық, ұлттық, тайпалық, нәсілдік, жіктік немесе діни алауыздықты қоздыру” деп айыпталатын және екіден бес жылға дейін түрмеге қамалу ықтималдығы бар бап. 2016 жылы шілде айында БҰҰ-ның Адам құқықтары жөніндегі комитеті дін немесе наным-сенім бостандығын бейбіт жүзеге асыруды жазалауға 174-бап пен басқа кең тараған заңдарды пайдаланғаны үшін Қазақстан үкіметін сынға алды.

Қазақстан үкіметі, сондай-ақ ресми тәжірибеге сәйкес келмейтін немесе мемлекетпен бақыланатын діни иерархияны сынайтын өзге мұсылмандарды қудалайды. 2016 жылы қазан айында салафиттік жақтаушы Қуаныш Башпаев ұзақ полемиканы жүргізіп, Мұсылмандардың мемлекеттік діни басқармасын сынап уағыз бергені үшін қамауға алынды. Салафиттік жақтаушы Сатимжан Азатов басқа салафиттермен 2016 жылы

қыркүйекте талқылау тобын өткізгені үшін 2017 жылы қаңтарда қамауға алынды. 2017 жылы ақпанда, этникалық өзбек имамы Абдухалил Абдуджаббаров Түркиядан Қазақстанға жер аударылды, ол бұрын Қазақстанда 2003 жылы заңсыз мешітте намазхандарды басқарды деген айыппен тұтқындалған болатын; Абдуджаббаров терроризмді қоздырды деп айыпталды, бірақ, ресейлік адам құқықтарын қорғайтын Мемориал тобы оның қамауға алынуы мемлекеттік имамдармен бұрынғы дауларына байланысты деп мәлімдеді. Есеп беру мерзімінің соңында үш ер адам өздеріне қатысты іс тыңдалуды күтіп отырды.

2015 жылы қыркүйек айында, түрмеге қамалған сүннит мұсылманы Сәкен Тулбаев Павлодар еңбек лагерінде жәбірленді деп хабарланады. Оның ісі жарияланғаннан кейін оны азаптау тоқтатылды, бірақ азаптаушыларға шара қолданбады. Форум 18 мәлімдеуінше, лагерьдегі ұзақ жұмыс сағаттары үшін, Тулбаев намаздарын оқи алмай жүр.

Жетінші күн адвентистері шіркеуінің мүшесі Ықылас Қабдуәқасов түрмеде жатыр. 2015 жылы желтоқсан айында екі жылға еңбек-түзеу лагеріне жіберілді, одан соң жеті жыл үй қамағына көбейтілді. Форум 18 жаңалықтар қызметінің хабарлауы бойынша, 54 жастағы сегіз баланың әкесі өз сенімін талқылағаны үшін 174-баппен діни алауыздықты қоздырды деп айыпталды. Қаржы министрлігінің қаржыны бақылау комитеті Қабдуәқасов пен 29 болжалды Таблиғи жамағат мүшелеріне «терроризм немесе экстремизмді қаржыландыруға қосылған» жеке тұлғалар тізіміне енгізгені үшін, олардың банктегі шоттарына шек қойды. Сотталғандар хабарландырусыз немесе арнайы заңды үдеріссіз тізімге қосылуы мүмкін.

Діни материалдарға шектеулер: Қазақстан кем дегенде 695 мәтінге, соның ішінде, мұсылман, Ахмади, христиан, Харе Кришна және Иегова куәгерлері материалдарының болжалды “экстремизміне” тыйым салды. Үкімет барлық діни мәтіндерді цензуралайды, түрмеде діни материалдарға тыйым салады және діни материалдардың сату орындарын шектейді. Діни заңның қатаң ережелері бойынша, тек Ханафи мазһабының сүннит мұсылмандарының материалдарын ғана ресми лицензиясы бар кітап дүкендерінде сатуға болады. Әкімшілік айыппұлдарға заңбұзушылықтары үшін ең жиі айыппұлдар салынады және жиі христиандарға қарсы алынады. 2016 жылы ондаған айыппұл шығарылды; кем дегенде алты егде баптист хосписінің еріктілері сұраған адамдарға Жаңа өсиет кітабын бергені үшін екі айлық зейнетақының баламасына айыппұл салынды. 2016 жылы мамырда, діни мәтіндерді таратқаны үшін 2016 жылы тағайындалған айыппұлдарды төлеуге бас тартқан баптист Роман Диммель, қайтадан үш күнге бас бостандығынан айырылды. Мұсылмандар да осы жазалардың әсеріне ұшырды: 2016 жылы мамырда, бір саудагерге оның әйелі әйелдер мешіт қатысушыларында өз сабағында пайдаланған мұсылмандық мәтіндерді полиция тауып алғаны үшін оған айыппұл салып, үш ай сауда жасауға тыйым салынды. Ресми түрде діни деп саналатын мәтіндерді зайырлы жерлерде қолдану да сот талқылауларына алып келді: 2016 жылы желтоқсан айында, полиция йога семинарына рейд жүргізгеннен кейін, 160 қатысушыға қолжетімді болған Бхагавад Гита мәтінін басқа мәтіндермен бірге көрсеткені үшін нұсқаушыға айыппұл салынды.

АҚШ саясаты

Кеңес Одағының ыдырауынан кейін Америка Құрама Штаттары Қазақстанның тәуелсіздігін мойындаған алғашқы ел болды, ал қазір ол - Қазақстан экономикасында ең ірі тікелей шетелдік инвестордың бірі. Негізгі екі жақты мәселелер аймақтық қауіпсіздік, оның ішінде Ауғанстанды тұрақтандыру шаралары мен ядролық қаруды таратпау саясатын қамтиды. Қазақстан мен АҚШ, әлеуетті нығайту бағдарламалар арқылы әскери ынтымақтастықты күшейту үшін бесжылдық жоспар жасады. 2015 жылы ақпанда екі мемлекет Өзара құқықтық көмек көрсету келісіміне қол қойды. Қазақстандағы АҚШ ХДА (USAID) бағдарламалары азаматтық қоғамды қолдауға көмектеседі, ақпаратқа қол жетімділікті арттырады, азаматтық ынталы топтарды нығайтады, тәуелсіз сот билігін көтермелейді және адам құқықтарын қорғауды ынталандырады. АҚШ ХДА сондай-ақ, Қазақстан үкіметімен азаматтық қоғамдық серіктестік қатынастарды қалыптастыруға көмектеседі. 2017 жылғы қаңтар айы бойынша, Қазақстан БҰҰ-ның Қауіпсіздік Кеңесінде (Азия-Тынық мұхиты тобына бөлінген) екі жылдық уақытша отырады.

2016 тамыз айында, Мемлекеттік департаментте негізгі бостандықтарын құрметтеу, оның ішінде әр түрлі көпжақты мәселелер бойынша талқылау үшін бес Орталық Азия мемлекеттері мен Америка Құрама Штаттарының сыртқы істер министрлерін біріктіретін С5 + 1 министрлерінің екінші отырысы болып өтті. Олардың бірлескен мәлімдемесінде, барлық бес министр және мемлекеттік хатшы Джон Керри азаматтық құқықтар мен демократиялық бостандықтарды дамытуға ұмтылыс жасады. 2016 жылы желтоқсан айында, бас хатшы Джон Керри Гамбургтегі, Германия ЕҚЫҰ өткізетін жыл сайынғы министрлер кездесуінің барысында, С5 + 1 елдері министрлерімен, сондай-ақ азаматтық қоғам белсенділерімен кездесті.

Сонымен қатар, 2012 жылы құрылған АҚШ пен Қазақстан елдері АҚШ - Қазақстан Стратегиялық Серіктестік Диалогы (ССД) арқылы екіжақты мәселелердің кең ауқымын талқылады. 2016 жылдың қыркүйегінде, бас хатшы Джон Керри БҰҰ-да бесінші ССД кездесуін өткізді; содан кейін Халықаралық діни бостандықта кең өкілдігі бар елші Дэвид Саперстейн Қазақстанның Сыртқы істер министрінің орынбасары Ержан Ашықбаевпен кездесті.